

Työelämän osaamistarpeet

Pekka Ruohotie

MUUTTUVAN TYÖELÄMÄN EDELLYTTÄMIÄ VALMIUKSIA

Muuttuva työelämä

Asiantuntijavalmiudet

Tieto-, viestintä ja automaatiotekniikan kehitys

Tietokoneen ja -verkkojen käyttötaidot
Medialukutaito
Kriittinen ajattelu
Ongelmanratkaisutaidot

Globalisaatio

Kielitaito, kulttuuriosaaminen, suvaitsevaisuus, eettisyys, sopeutuvuus

Jatkuva muutos, kompleksisuus, epävarmuus

Oppimisen taidot/itsesäätelytaidot, reflektiivisyys, joustavuus, proaktiivisuus/aloitteellisuus, yrittäjäyys, monialaisuus, rajanylitystaidot, kyky sietää paineita/epävarmuutta

Verkostoituminen, tiimityö, projektit

Yhteistyötaidot
Kommunikaatiotaidot
Esiintymistaito

Symbolianalyttinen työ

Korkean asteen ajattelu
Innovatiivisuus
Visiointikyky

Rutiinipalvelut

Luotettavuus
Täsmällisyys

Kvalifikaatio ja kompetenssi

Kvalifikaatiolla viitataan työntekijän kykyyn (tietojen ja taitojen avulla) suoriutua muuttuvista työtehtävistä (Streumer & Björkqvist 2001).

Kompetenssi on yksilön (tai organisaation) kyvykkyys ylittää spesifeihin saavutuksiin (Mulder 2001).

Kompetenssilla tarkoitetaan yksilöllistä ominaisuutta, joka selittää tietyin kriteerein määriteltyä tehokkuutta tai onnistumista työtehtävissä ja -tilanteissa (Ruohotie 2004).

Kompetenssiperustainen koulutus

Kompetenssiperustainen koulutus luo opiskelijoille ja ammatissa jo toimiville mahdollisuuksia hyödyntää omia kokemuksiaan relevantissa/aidossa oppimisympäristössä ja siten kehittää työelämässä tarvittavia ammatillisia valmiuksia.

Yleiset työelämävalmiudet

```
graph TD; A[Yleiset työelämävalmiudet] --> B[Elämänhallinta]; A --> C[Kommunikointitaito]; A --> D[Ihmisten ja tehtävien johtaminen]; A --> E[Innovatiivisuus ja muutosten hallinta]; A --> F[Innovatiivisuus ja muutosten hallinta];
```

Elämänhallinta

**Kommunikointi-
taito**

**Ihmisten ja
tehtävien
johtaminen**

**Innovatiivisuus
ja muutosten
hallinta**

Yleiset työelämävalmiudet

Elämänhallinta

Oppimisen
taito

Kyky
organisoida
ja hallita
ajankäyttöä

Henkilö-
kohtaiset
vahvuudet

Ongelman-
ratkaisu-
taito ja
analyttisyys

Kommunikointi- taito

Vuorovaikutus-
taito

Kuuntelutaito

Suullinen
viestintätaito

Kirjallinen
viestintätaito

Ihmisten ja tehtävien johtaminen

Koordinointi-
kyky

Päätöksen-
tekotaito

Johtamistaito

Taito hallita
konflikteja

Suunnittelu- ja
organisointi-
taito

Innovatiivisuus ja muutosten hallinta

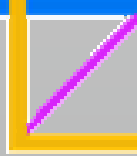
Hahmottamis-
kyky

Luovuus,
innovatiivisuus,
muutos-
herkkyys

Riskinottokyky

Visiointikyky

TYÖELÄMÄSSÄ TARVITTAVA AMMATTITAITO

VAIHE 1. PERUSVALMIUDET

Ovat perusedellytyksiä työllistymiselle

(1) Perustaidot

Lukutaito
Kirjoitustaito
Suullinen viestintätaito
Laskutaito

(2) Persoonallisuuden piirteet

Avoimuus
Rehellisyys
Luotettavuus jne.

VAIHE 3. STRATEGINEN KYVYKKYYS

Maksimoi organisaation menestymisen

VAIHE 2. TIEDOT, TAIDOT JA ASENTEET

Määrittävät yksilöllistä tehokkuutta työtehtävissä

(3) Ammatti-spesifiset taidot

Kirjanpito
Kustannuslaskenta
Hitsaaminen
Autolla-ajo jne.

(4) Yleiset taidot

Kommunikointi
Ongelmanratkaisu
Päätelykyky
Työprosessin hallinta jne.

(5) Henkilö-kohtaiset kompetenssit

Itsevarmuus
Johtamiskyky
Aloitekyky
Arvostelukyky
jne.

(6) Systeminen ajattelu

Tiimityöskentely	Itsensä johtaminen
Business-ajattelu	Asiakassuuntautuneisuus
Jatkuvan oppimisen toteutuminen	Laatutietoisuus
Yhteisen vision luominen jne.	Tulosorientaatio jne.

Avainkompetenssit

- Avainkompetenssien määrittelyyn ei ole olemassa selkeitä kriteereitä.
- Avainkompetenssien määrittelyä ohjaa se viitekehys, jossa määrittely tapahtuu.
- Avainkompetenssit liittyvät keskusteluun sosialisointin ja kasvatuksen mahdollisuudesta/rajallisuudesta sekä koulutuksen laaja-alaisuudesta/erikoistumisesta

jatkoa edelliseltä sivulta...

- **Mitä yleisemmän tason kompetenssista on kysymys, sitä vähäisempi on sen vaikutus spesifin ongelman ratkaisemiseen.**
- **Kokemukseen juurtunut ammattispesifinen tieto on välttämätöntä, jotta vaikeita käytännön ongelmia voidaan ratkaista.**
- **Asiantuntijat ovat eri mieltä siitä, missä määrin ja miten eri avainkompetensseja voidaan kehittää.**

AMMATTISPESIFISEN OSAAMISEN JA ITSESÄÄTELYTAITOJEN YHTEYS

perustuu Limón Luquen (2003) artikkeliin

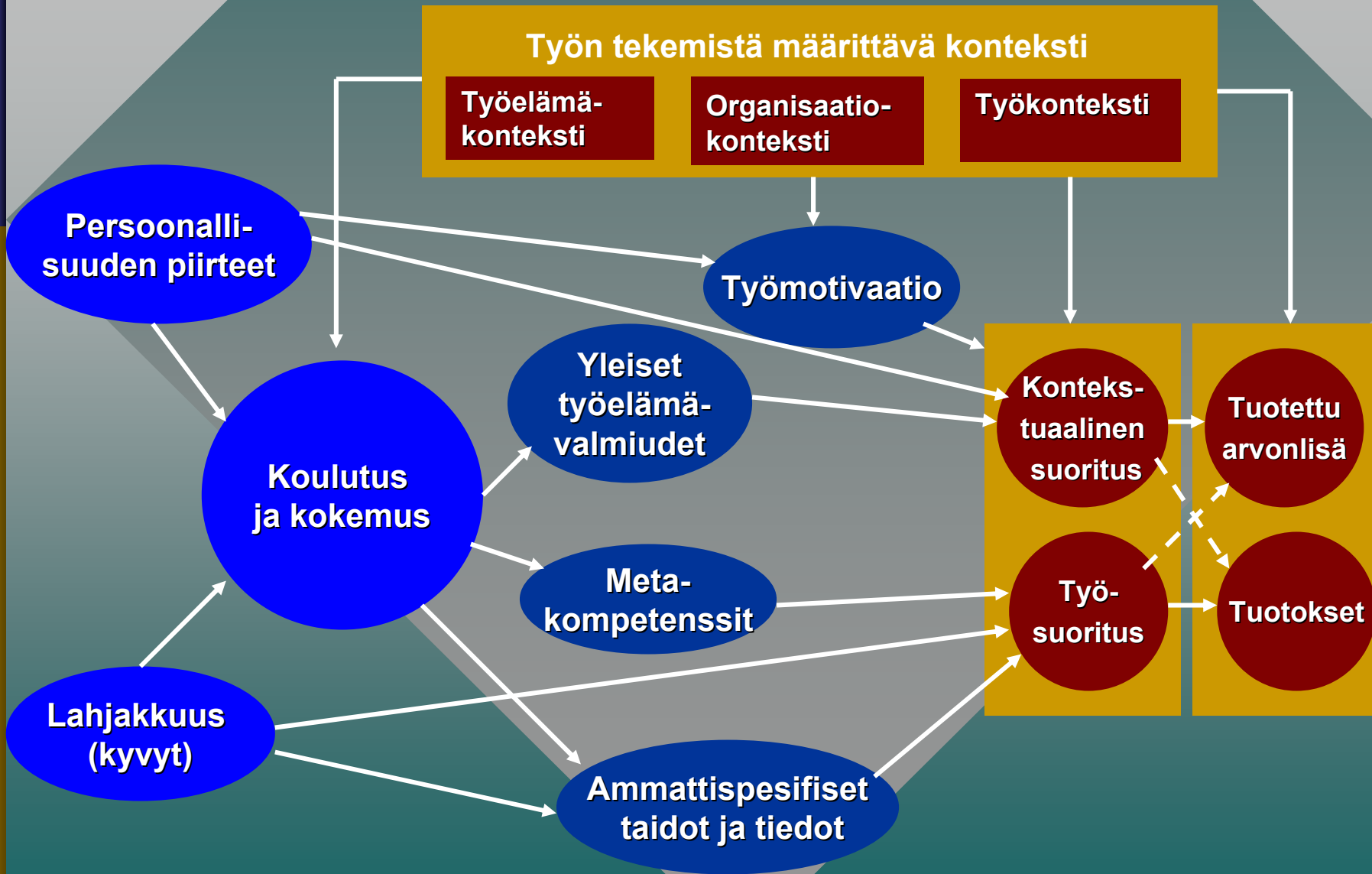
Itsesäätelytaidot

Heikot

Vahvat

Vahva	<p>Ammattitaidon syvin olemus (ekspertiisin kehittyminen) on sidoksissa itsesäätelytaitoihin; tästä syystä ei ole mahdollista löytää ihmisiä, joilla on vahva ammattispesifinen osaaminen ja samalla heikot itsesäätelyvalmiudet.</p>	<p>Intentionaalinen käsitteellinen muutos on erittäin todennäköistä. Sitä edistävät mm. seuraavat seikat:</p> <ul style="list-style-type: none"> •tehtävä koetaan haasteelliseksi ja relevantiksi; ongelma on mielekäs •oppijan tavoite on lisätä kompetenssiaan
Heikko	<p>Intentionaalinen käsitteellinen muutos erittäin epätodennäköinen.</p>	<p>Itsesäätelytaitoja on vaikea siirtää ja soveltaa uudella alueella, jos ammattispesifinen osaaminen on heikkoa.</p>

Työsuoritusta määrittävät tekijät

AMMATTILLISEN KASVUN ERI ALUEITA INTEGROIVAT TRANSFORMATIIVISET OPPIMISSYKLIT (Mentkowski & Ass. 2000)

Ajattelu
(abstraktinen, syvälinen,
oivaltava)

Suoritus
(tehokkuus)

Kompetenssi
(ulkoinen fokus)

oppimisen laajuus
kasvun perustana

Metakognitiivisten
strategioiden
soveltaminen

metakognitiivinen suoritus

Mentaaliset
rakenteet

Aktiivinen
oppija

Oman
suorituksen
arviointi

Kontek-
tuaalinen
kehys

Perehtyminen
erilaisiin
lähestymistapoihin,
näkökulmiin ja
aktiviteetteihin

identiteetti
oppijana/ammatti-ihmisenä

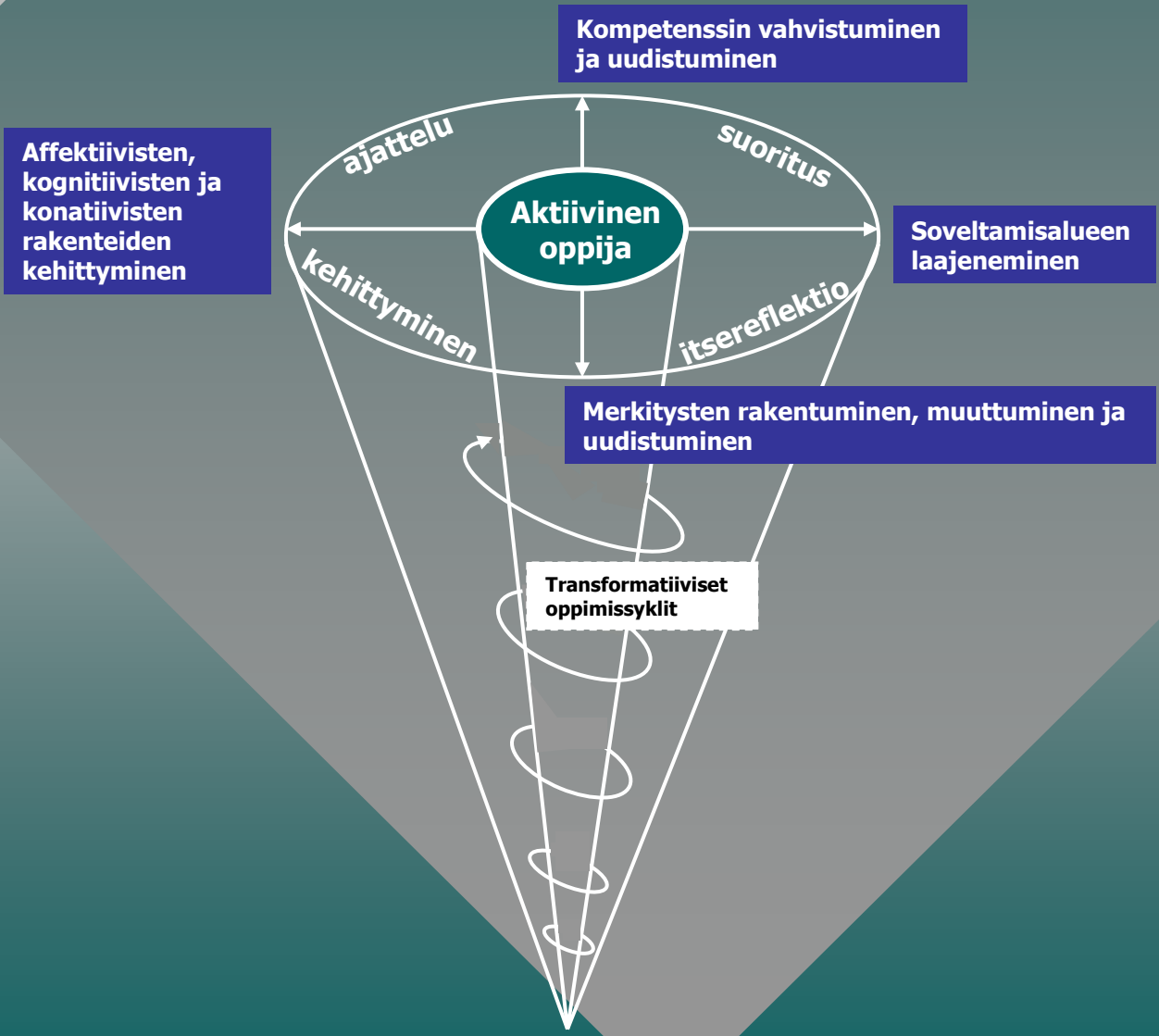
**Persoonallisuuden
kehittyminen**
(integratiivinen, eettinen)

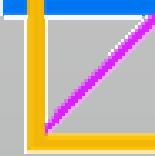
Merkitys
(sisäinen fokus)

Itselfreflektio
(tarkkaileva, oivaltava,
adaptiivinen)

oppimisen laajuus
kasvun perustana

INTEGRATIIVINEN KASVUMALLI

Kompetenssien kehittäminen

- **Opiskelijoiden täytyy alusta alkaen (ja koko opintojen ajan) kehittää mallia siitä, mitä asiantuntijuus todellisuudessa on.**
- **Koulutuksen tulee edistää persoonallisuuden kasvua ja todellisen eksperttiisin kehitystä eikä keskittyä yksinomaan suoritukseen.**
- **Opiskelijoiden tulee oppia jäsentämään ammatillista teoriaa ja käytäntöä kokonaisuus huomioon ottaen.**
- **Oppimisprosessin tulee kehittää integroidusti tietoja ja taitoja**

jatkoa edelliseltä sivulta...

- **Opiskelijoille tulee tarjota monipuolisia ja työelämän kannalta relevantteja (aitoja) kokemuksia.**
- **Arvioinnin tulee olla monipuolista ja eri kompetensseja varten tulee kehittää validit arviointimenetelmät.**
- **Useimmat opittavat asiat ovat kompleksisia ja monitahoisia, mistä syystä relevanttien oppimisympäristöjen suunnittelu edellyttää yhteistoiminnallisuutta kouluttajien ja muiden eksperttien/osaajien kesken.**